

Snu flyttestrømmen!

Av Jørn Rattsø

Politikerne har for ambisiøse mål i distriktpolitikken. Mens de prøver å snu flyttestrømmen havner stadig flere i Oslo-gryta.

Store ord brukes i distriktpolitikken. Flyttestrømmen skal snus sies det fra Kommunaldepartementet. Målet er å opprettholde hovedtrekkene i bosettingsmønsteret heter det i Soria Moria erklæringen.

Men virkeligheten stemmer dårlig med den politiske retorikk. SSB kom med nye flyttetall i sommer. De viser at det hvert eneste år går en strøm av flyttinger til de mest sentrale deler av landet. De største strømmene går fra Nord-Norge og Vestlandet til det sentrale Østlandet. Hovedtrekkene i bosettingsmønsteret er i kraftig endring, både i stort og smått.

Tendensen de siste årene er en økende utflytting fra de minst sentrale kommunene og en markert økning i innflytting til de mest sentrale kommunene. De tre siste årene har all innenlands nettoinnflytting kommet i de mest sentrale kommunene. Både flyttingen fra utkanten og presset sentralt er lett å få øye på. Flere hus står tomme, butikker legges ned og gjennomsnittsalderen går opp i utkanten. Boligprisene skyter i været i pressområdene.

Vi har gode tider i landet. Det er økonomisk vekst i alle landsdeler. Spesielt er det positivt at Nord-Norge er blitt med på olje-eventyret. Men veksten er konsentrert, med sterk sentralisering innen landsdeler og i landet som helhet.

Sentraliseringen er alltid sterkest når det er press i økonomien. Sjelden har vel presset vært større enn nå. Arbeidsmarkedet er på kokepunktet, det skrikes etter arbeidskraft i de fleste sektorer. Det er størst press i storbyene, og vi har ett pressområde som fullstendig dominerer. Oslo-gryta fungerer som en støvsuger overfor resten av landet.

Politikerne som vil snu flyttestrømmen driver en politikk som forsterker flyttestrømmen. For politikerne må ta ansvar for presset i økonomien selv om oljepris, Kina og internasjonal høykonjunktur spiller med. Politikernes bidrag skyldes at evnen til å bygge ut velferden langt overstiger evnen til å finansiere den. Bakom synger oljeinntektene. Handlingsregelen for bruken av oljepenger fungerer som unnskyldning. Men når oljeinntektene vokser som de gjør i disse dager gir regelen en kraftig injeksjon til press i økonomien. Det skaper en oppgangsfase som ikke er bærekraftig. Og som har sterke varige konsekvenser for bosettingsmønsteret.

Det bør være et alvorlig tankekors for politikerne at retorikken i distriktpolitikken er i full skjæring med virkeligheten. Distriktpolitikken i smått monner ikke overfor de sterke krefter politikerne selv har satt i gang. Siste utspill på den fronten er såkalte kompetansesentre for distriktsutvikling. Sentrene skal være 'kunnskapsbase og støttespiller for helhetlig lokalsamfunnsutvikling i distriktsområdene'. Det mangler ikke på fine initiativ og ord på dette området. Man kan lure på hva slags kompetanse dette blir.

Illusjonen om at man kan bevare alt det gamle og snu flyttestrømmen kan lett føre til at bosettingsmønsteret rakner mer enn nødvendig. Dagens politikk satser for spredt og smått og legger ikke nok til rette for sterke regionsentra og byer utover landet. Derfor havner så mye av utflyttingen fra distriktene helt nede i Oslo-gryta. Svake regionsentra gjør det enda vanskeligere å bo i utkanten. Det er regionsentra som sikrer arbeidsplasser og service til folk som vil bo på landet. Det kreves høy standard på tilbud som også skal dekke et stort oppland.

Mens distriktpolitikken rettes mot lokalsamfunnsutvikling i utkanten svekkes regionsentra og byer som burde bygges opp som ankerfester for spredt bosetting. En alternativ politikk kan bruke investeringer i infrastruktur, statlige satsinger og kommunal velferdsutbygging til å styrke regionsentra og byer. Utflyttingen fra utkanten bør helst stoppe i et senter i samme fylke. Da må senteret ha forutsetninger for å stimulere næringsutvikling. Det er bare næringsutvikling som kan sikre bærekraftig bosettingsgrunnlag over tid.

Politikk fungerer best om man har realistiske mål og klar analyse av hva som trengs. Glem at flyttestrømmen kan snus og hovedtrekkene i bosettingsmønsteret opprettholdes. Prøv heller å fordele veksten bedre utover landet. Nøkkelen ligger i sterke regionsentra og byer som kan begrense strømmen til Oslo-gryta. Vår kjære hovedstad vil fortsatt tiltrekke seg folk, men kanskje vi kan gjøre den litt mindre stresset ved å begrense innflyttingen.